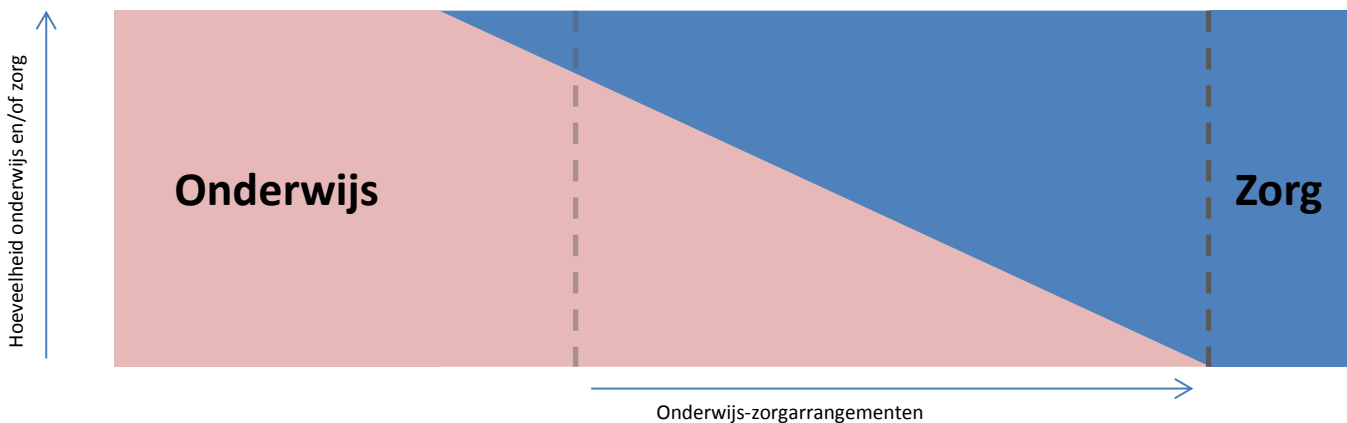

Onderwijs-zorgarrangementen Zaanstreek

Elk kind heeft recht op onderwijs. Recht op een passende plek in het onderwijs, met passende ondersteuning op basis van de specifieke onderwijs- en ondersteuningsbehoeften. Niet alle kinderen kunnen meedoen in het onderwijs zoals hun leeftijdsgenoten, sommigen hebben meer nodig om zich te kunnen ontwikkelen. Er zijn echter kinderen en jongeren met complexe ondersteuningsvragen, al dan niet tijdelijk van aard, die geheel of gedeeltelijk geen onderwijs kunnen volgen. Voor deze kinderen is het van belang dat het onderwijs en de jeugdhulp gezamenlijk kijken wat er nodig is en samen ondersteuning en zorg bieden. Scholen ervaren de grenzen van hun mogelijkheden als er geen extra zorg wordt geboden. En jeugdhulp gericht op het naar school (terug)gaan moet aansluiten op die praktijk. Er is een overlap tussen waar de ondersteuning vanuit het onderwijs ophoudt en jeugdhulp begint.

Onderwijs en jeugdhulp moeten samenwerken om kinderen de juiste ondersteuning te bieden die ze nodig hebben en gezamenlijke oplossingen bedenken. Er is sprake van een gezamenlijke verantwoordelijkheid op het gebied van regie, financiën en plan van aanpak. Dit stuk over onderwijs-zorgarrangementen (oza) moet er voor zorgen dat er duidelijkheid is voor beide partners en dat kinderen daardoor de juiste hulp krijgen die zij nodig hebben om zowel thuis als op school optimaal te kunnen functioneren.

Onderwijs en zorg bestaan naast elkaar in meerdere en mindere mate. In het midden van het spectrum bevinden zich oza.

Uitgangspunten:

- De ontwikkeling van het kind staat voorop en het missen van onderwijs wordt beschouwd als een bedreiging voor die ontwikkeling. Ook tijdens een zorgtraject moet er afstemming zijn over het onderwijs dat een kind nog wel/niet kan volgen, om zo een optimale combinatie van onderwijs en zorg te realiseren.
 - o Een optimaal oza betekent qua onderwijs: zoveel onderwijstijd als de leerling maximaal aankan, aansluitend bij zijn leermogelijkheden en in afstemming met jeugdhulp.
 - o Een optimaal oza betekent qua zorg: resultaatgericht, passend bij de vraag en in afstemming met het onderwijs en andere betrokkenen.
- Er is ruimte voor maatwerk, waarbij gekeken wordt naar de ondersteuningsbehoefte van het kind. Als er ondersteuning vanuit onderwijs en jeugdhulp nodig is, wordt dat altijd door beide partijen voor zowel het onderwijs als het jeugdhulpdeel samen vormgegeven.
- Onderwijs (scholen en samenwerkingsverbanden) en zorg (jeugdteams en gemeenten) zijn samen financieel en inhoudelijk verantwoordelijk voor onderwijs-zorgarrangementen. Gemeenten en samenwerkingsverbanden nemen samen de verantwoordelijkheid voor het

organiseren van integraal aanbod voor deze kinderen. Ieder vanuit de eigen (wettelijke) verantwoordelijkheden en (mogelijkheden in) budget.

- Er wordt zoveel als mogelijk gebruik gemaakt van onderwijsaanbod in de Zaanstreek en ingekocht zorgaanbod.
- De ouders, en waar mogelijk de leerling, worden altijd betrokken bij de inrichting van een onderwijs-zorgarrangement.
- Er wordt een gezamenlijk plan opgesteld door het jeugdteam en onderwijs in overleg met ouders met daarin het handelingsplan, tijdpad en evaluatie. Dit gezamenlijke plan is onderdeel van zowel het perspectiefplan van de jeugdhulp als het ontwikkelingsperspectiefplan van het onderwijs.

Door de inzet van onderwijs-zorgarrangementen worden onderwijs en jeugdhulp op een andere wijze, dichter bij elkaar vormgegeven. De volgende doelen zijn verbonden aan het inzetten van onderwijs-zorgarrangementen – samen met andere interventies en samenwerkingsafspraken:

- Een afname van het aantal leerplichtonthefingen (Art 5 onder a).
- Een afname van het aantal leerplichtonthefingen vanwege tijdelijke langdurige ziekte (Art 11 onder d).
- Een afname van geoorloofd (ziekte)verzuim.
- Voorkomen van thuiszitten. Zie ook het Zaans Thuiszitterspact.
- Leerlingen die minder dan 50% onderwijs kunnen volgen, maar wel onderwijsmogelijkheden hebben krijgen een traject op maat.

Kader voor het inzetten van oza vanuit wet- en regelgeving:

- Onderwijsgelden mogen niet besteed worden bij zorginstellingen waar leerlingen geplaatst zijn.
- Inkoop van jeugdhulp voor begeleiding bij onderwijsgerelateerde problematiek mag wel op de onderwijsplek.
- Leerlingen moeten minimaal 50% van de verplichte lestijd per week onderwijs volgen om voor onderwijsbekostiging in aanmerking te komen. Minder dan 50% onderwijs wordt gekenmerkt als zorg¹.
- Onderwijs op een andere locatie dan school is mogelijk. De school blijft verantwoordelijk voor het onderwijsprogramma en maakt hierover afspraken met ouders en leerling en de instelling waar het onderwijs wordt uitgevoerd. School levert bijvoorbeeld afstandsonderwijs of huurt specifieke expertise in.
- Binnen de Leerplichtwet is ruimte om gedeeltelijk ziek gemeld te zijn. Kinderen kunnen dan nog wel onderwijs volgen, maar aangepast aan hun behoeften, in uren of locatie.
- Afwijking van de onderwijstijd kan gemeld worden bij de onderwijsinspectie.
- Bij hoge uitzondering kunnen de SWV gebruik maken van een klein budget om het onderwijsdeel van oza (soms zonder onderwijsbekostiging) te financieren.

Inrichting van de ondersteuning en jeugdhulp; soorten onderwijs-zorgarrangementen

Onderwijs-zorgarrangementen zijn er in vele soorten en maten en niet alle vormen hebben ook echt een aparte werkwijze nodig. De meeste kunnen binnen de huidige werkwijzen (inzet van Jeugdteams, gecontracteerde partijen) ingezet worden. Belangrijkste blijft hierbij het opstellen van een gezamenlijk integraal plan waarin zowel onderwijs als jeugdhulp een rol hebben bij de ondersteuning van de leerling en samen aan de doelen werken. Het integrale plan moet regelmatig worden geëvalueerd en eventueel aangepast.

¹ Ministerie van OCW werkt aan nieuwe wetgeving ten opzichte van deze regel.

Onderwijs blijft verantwoordelijk voor het parttime onderwijs of het opbouwen naar fulltime onderwijs van leerlingen, die (tijdelijk) geen fulltime onderwijs genieten. Jeugdhulp is verantwoordelijk voor de begeleiding en het zorgtraject dat de leerling doorloopt om mogelijk weer terug te gaan naar fulltime onderwijs. Er zullen casussen zijn waarbij de verantwoordelijkheid van het onderwijs (schoolbesturen en SWV) en jeugdhulp (Gemeenten) elkaar overlappen en gezamenlijke financiering noodzakelijk is.

School en Jeugdteam hebben in de meeste gevallen de regie. De vraag om een onderwijs-zorgarrangement kan echter bij anderen vandaan komen, bijvoorbeeld bij ouders, een jeugdarts, jeugdverpleegkundige of leerplichtambtenaar. Als het gaat om het inzetten van expertise vanuit jeugdhulp en onderwijs dienen in ieder geval altijd school (eventueel met ondersteuning vanuit het samenwerkingsverband) en het jeugdteam betrokken te zijn. Leerplicht kan goed geconsulteerd worden om wettelijke mogelijkheden omtrent parttime onderwijs, zoals een tijdelijke ziekmelding, tijdelijke vrijstelling etc.

De tabel hieronder geeft weer wat voor ondersteuning er vanuit onderwijs en jeugdhulp gedaan wordt aan zorg en ondersteuning en waarbinnen oza aan de orde kunnen zijn. Ouders en waar mogelijk de leerling worden altijd betrokken.

Hoeveelheid school of zorg	Soort ondersteuning	Regie	Wie betrekken bij plan? Ouders in alle gevallen!	Toelichting	Financiering
<u>Fulltime school</u>	<i>Basis ondersteuning in het onderwijs</i>	School			School
	<i>Extra ondersteuning in het onderwijs</i>	School	Eventueel SWV of jeugdteam	School stelt ontwikkelingsperspectiefplan op, ouders hebben instemmingsrecht.	School/schoolbestuur
	<i>Inzet Jeugdteam op casusniveau (gezin of kind)</i>	Jeugdteam	School	Aanmelding bij JT, afstemming met school	Gemeente (middels JT)
<u>School en zorg (tijdens schooltijd en met schoolinschrijving)</u>	<i>Inzet gecontracteerde specialistische jeugdhulp bij kind: ambulante ondersteuning in school, dagbesteding/behandeling tijdens schooltijd, opname</i>	Jeugdteam	Specialistische aanbieder, school	Aanmelding bij JT voor verkenning hulpvraag, mogelijke doorverwijzing naar specialistische aanbieder. Kan ook via huisarts, dan aanbieder regie. Afstemming met schoolmaatschappelijk werk	Gemeente (middels spic)
	<i>Inzet niet-gecontracteerde specialistische jeugdhulp bij kind tijdens schooltijd. Bij uitzondering.</i>	Jeugdteam	Specialistische aanbieder, school	Aanmelding bij JT voor verkenning hulpvraag, gecontracteerd aanbod wordt eerst bekeken, mogelijkheid tot onderaannemerschap, pgb of anders	Gemeente (middels spic, pgb))
	<i>Inzet collectief aanbod vanuit Jeugdhulp: aangeboden door:</i> <ul style="list-style-type: none"> - Jeugdteam - Gecontracteerde aanbieder - Niet gecontracteerd (lokaal) 	Jeugdteam	Specialistische aanbieder, school, eventueel SWV	Aanmelding bij JT vanuit school of samenwerkingsverband; JT zoekt naar oplossing voor de vraag binnen team, gecontracteerde en niet gecontracteerde aanbieders.	Gemeente (middels spic)

	<i>aanbod</i>				
Fulltime zorg	<i>Onderwijs activiteiten bij ingeschreven leerling, die tijdelijk fulltime in zorg zit</i>	School	SWV, Jeugdteam, specialistische aanbieder	School en Jeugdteam kijken samen wat leerling nog kan qua onderwijs, maken plan. Onderwijs levert materiaal of onderwijs op locatie; specialistische aanbieder verantwoordelijk voor fulltime zorg	School en Gemeente
	<i>Onderwijs activiteiten bij niet-ingeschreven leerling, die fulltime in zorg zit</i>	Jeugdteam	SWV, School, Leerplicht	SWV en Jeugdteam kijken samen wat leerling nog kan qua onderwijs, maken plan. Onderwijs levert materiaal of onderwijs op locatie; zorg verantwoordelijk voor fulltime zorg	SWV en Gemeente

BIJLAGE Achtergrondinformatie

1. Wettelijke kaders

In 2014 en 2015 zijn er zowel binnen het onderwijs als in de zorg stelselwijzingen doorgevoerd. De wetten en regels die een relatie hebben tot onderwijs-zorgarrangementen, hun bijbehorende financieringssystematiek en hoe Zaanstad hier invulling aan geeft worden hier besproken.

Passend onderwijs

Passend onderwijs is ingevoerd in 2014 en legt een zorgplicht neer bij de schoolbesturen. Zorgplicht betekent dat het schoolbestuur verantwoordelijk is om voor alle leerlingen die ondersteuning nodig hebben, een goede onderwijsplek te bieden of ze naar een passende plek toe te leiden. Dit kan op een school van het eigen bestuur zijn, of op een andere plek. De school van aanmelding of inschrijving begeleidt ouders en leerling naar de meest passende plek.

Schoolbesturen zijn verenigd binnen samenwerkingsverbanden. In de Zaanstreek (gemeenten Zaanstad, Oostzaan en Wormerland) is er een de samenwerkingsverband voor po en één voor vo. Elk samenwerkingsverband heeft een ondersteuningsplan opgesteld waarin staat beschreven hoe de ondersteuning is ingericht en op welke wijze de schoolbesturen zorgen voor een dekkend netwerk. In elk samenwerkingsverband is afgesproken welke basis- en extra ondersteuning scholen moeten kunnen leveren en hoe de middelen worden ingezet. Binnen het po wordt de extra ondersteuning georganiseerd vanuit de expertisecentra. Het voorgezet onderwijs heeft naast reguliere scholen ook een aantal bovenscholse tussenvoorzieningen ingericht (opdc). Zowel in het po als vo zijn er scholen voor (voortgezet) speciaal onderwijs bij het samenwerkingsverband aangesloten. De samenwerkingsverbanden bepalen of een leerling in het (v)so geplaatst kan worden en geven daarvoor een toelaatbaarheidsverklaring (tlv) af. In het po gaat het samenwerkingsverband bovendien over de toelating tot het sbo. In het vo gaat het samenwerkingsverband ook over plaatsing op een tussenvoorziening, toekenning van leerwegondersteunend onderwijs (LWOO) en toelating tot het praktijkonderwijs.).

Jeugdwet

De huidige jeugdwet is een samenvoeging van verschillende onderdelen – jeugdzorg, jeugd-ggz, jongeren met een beperking – en wordt uitgevoerd door de gemeente. Gemeenten hebben een jeugdhulpplicht. Ze kunnen hiervoor vrij toegankelijk jeugdhulp aanbieden of een individuele voorziening inzetten voor specialistische jeugdhulp. Ook kan er gebruik gemaakt worden van een pgb voor het inzetten van jeugdhulp.

In Zaanstad wordt gewerkt met Jeugdteams als vrij toegankelijke hulp. Daarnaast is er bij een groot aantal gecontracteerde aanbieders een divers aanbod beschikbaar. Verder zijn er verschillende lokale partijen die via een pgb individuele hulp bieden. Ook kan er gebruik worden gemaakt van collectief aanbod, bijvoorbeeld via het Centrum Jong of expertise binnen de Jeugdteams. Jeugdteams onderhouden contact met het onderwijs en fungeren als regisseur binnen gezinnen.

Met de nieuwe werkwijze ten opzichte van de gecontracteerde hulp per 2018 wordt er beoogd dat er meer resultaatgericht en integraal gewerkt wordt. Dit zal ook betekenen dat specialistische aanbieders meer gevraagd wordt samen te werken met onderwijs. Dit moet zorgen voor een betere aansluiting tussen de ondersteuning vanuit het onderwijs en vanuit de jeugdhulp.

Er is een aantal regels/knelpunten ten aanzien van de invulling van de Jeugdwet die van toepassing zijn bij het inzetten van oza:

- Pgb mag niet ingezet worden voor onderwijsactiviteiten/materialen. Dit staat in de gemeentelijke verordening.

- Het gecontracteerde aanbod is op individuele basis, voor collectieve inzet moeten andere manieren gevonden worden om voor de bekostiging te zorgen. Een maatwerkbudget zou uitkomst bieden.
- Niet alle gecontracteerde aanbieders werken lokaal en met de school. Jeugdteam als regisseur en schakel is hierbij van belang.

2. Onderwijs-zorgarrangementen; doelgroepen

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op doelgroepen waar onderwijs-zorgarrangementen voor bedoeld zijn. Eer zal altijd gekeken moeten worden wat het beste past bij de leerling, ook binnen doelgroepen kan de aanpak verschillen per individu. De doelgroepen laten wel zien dat er verschillende vormen van onderwijs-zorgarrangementen zijn en er verschillende mogelijkheden zijn waar oza een goede uitkomst bieden.

Er zijn verschillende gradaties van leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben:

1. Leerlingen die met basisondersteuning vanuit het onderwijs het onderwijs goed doorlopen.
2. Leerlingen die extra onderwijsondersteuning nodig hebben gefinancierd vanuit budget voor passend onderwijs.
3. Leerlingen die jeugdhulp nodig hebben om onderwijs te kunnen volgen of om een startkwalificatie te kunnen behalen. Dit zijn onderwijs-zorgarrangementen.
4. Leerlingen die jeugdhulp nodig hebben voor problematiek die niet gerelateerd is aan onderwijs. Afstemming met onderwijs kan hierbij wel belangrijk zijn.

Binnen categorie 3, onderwijs-zorgarrangementen, zijn er verschillende doelgroepen. In Zaanstad hebben we voor al deze doelgroepen wel aanbod, maar is het van belang om expliciet te kijken of er bepaalde (onderwijs)voorzieningen ontbreken die kunnen voorkomen dat kinderen buiten de regio geplaatst moeten worden, zwaardere ondersteuning moeten ontvangen of geen onderwijs meer krijgen. De doelgroepen kunnen zowel binnen het regulier en speciaal (sbo, so en vso) onderwijs voorkomen.

- ***Leerlingen met psychosociale en/of gedragsproblemen***
Dit betreft leerlingen die niet (meer) met de extra ondersteuning vanuit onderwijs (volledig) kunnen meedraaien in het onderwijs. Dit kan komen door internaliserende en/of externaliserende problematiek. Deze leerlingen hebben bijvoorbeeld enkele uren per week begeleiding/behandeling nodig vanuit de jeugdhulp.
- ***Leerlingen met psychiatrische problematiek***
Deze leerlingen hebben één of meerdere psychiatrische stoornissen waarvoor GGZ-behandeling nodig is. De leerling is vaak deels in staat om onderwijs te volgen, maar bijvoorbeeld op een andere locatie of minder uren. Gedeeltelijk dagbehandeling en onderwijs kan een mogelijkheid zijn. Er kan onderwijs op locatie geboden worden of ambulante behandeling op school. Bij deze leerlingen is vaak, aansluitend op de behandeling, individuele begeleiding en afstemming met school bij terugkeer naar school nodig.
- ***Leerlingen op de grens met KDC en ZML-onderwijs***
Dit betreft, meestal meervoudig gehandicapte, leerlingen voor wie de overgang van een KDC of ZML-onderwijs naar s(b)o mogelijk is wat betreft leerbaarheid, maar waarbij ambulante begeleiding op school van belang is om onderwijs te kunnen volgen.
- ***Leerlingen met een fysieke beperking***
Deze leerlingen hebben extra begeleiding nodig bij de toiletgang, zelfverzorging of fysieke participatie tijdens het onderwijs. De zorg betreft verpleging en verzorging of individuele begeleiding en overstijgt de extra ondersteuning vanuit het onderwijs.
- ***Leerlingen met een verstandelijke beperking***

Deze leerlingen zijn leerbaar en daarom in staat om onderwijs te volgen. Zij hebben alleen vaak niet de intellectuele capaciteit om onderwijs, soms enkele vakken, klassikaal te volgen. Zij kunnen bijvoorbeeld parttime onderwijs volgen of met begeleiding.

- ***Algeheel kwetsbare jongeren, veelal in praktijkonderwijs of vso***

Vaak betreft dit leerlingen waarvan uitstroom richting arbeid of arbeidsmatige dagbesteding verwacht wordt, maar waarbij intensieve ondersteuning nodig is op de stage- of werkplek. Met extra ondersteuning kan het behalen van een startkwalificatie soms toch mogelijk gemaakt worden.

Voor al deze leerlingen is er zowel ondersteuning vanuit het onderwijs als vanuit de jeugdhulp beschikbaar. Per leerling is het van belang om een integraal plan op stellen om te kijken wat het beste past bij die leerling en hoe de jeugdhulp en onderwijs op elkaar aansluiten. Gemeente en Samenwerkingsverbanden moeten blijven inventariseren of er ook daadwerkelijk onderwijs-zorgarrangementen worden opgesteld voor deze doelgroepen, of dat er bijvoorbeeld te makkelijk een vrijstelling af gegeven wordt zonder integraal plan. Ook is het van belang om als gemeente en samenwerkingsverbanden initiatieven op deze grensvlakken te stimuleren.

3. Begrippenlijst

Gemeente: Gemeente Zaanstad, gemeente Oostzaan en gemeente Wormerland. Met gemeente wordt de desbetreffende verantwoordelijke binnen de (beleidsafdelingen van de) gemeente bedoeld. Deze verantwoordelijke zorgt voor afstemming met mogelijke afdelingen binnen de gemeenten die betrokken zijn zoals leerplicht, leerlingenvervoer of contractmanagement.

Gespecialiseerde jeugdhulp/specialistische jeugdhulp/specialistische aanbieder: gespecialiseerde jeugdhulp is de niet vrij-toegankelijke jeugdhulp waarvoor een indicatie van een jeugdteam of medische verwijzer nodig is.

Gecontracteerde specialistische jeugdhulp: Er wordt een onderscheid gemaakt tussen gecontracteerde specialistische jeugdhulp en niet-gecontracteerde jeugdhulp. Gecontracteerde jeugdhulpaanbieders hebben een contract met de gemeenten binnen de regio Amsterdam-Amstelland en Zaanstreek-Waterland. Zij kunnen aan hun contractafspraken gehouden worden. Niet-gecontracteerde jeugdhulp kan alleen onder hoge uitzondering middels een pgb, onderaannemerschap of het budget bijzondere en collectieve jeugdhulp ingezet worden

Jeugdhulp: met jeugdhulp wordt zowel het vrij toegankelijke als het niet vrij toegankelijke jeugdhulp aanbod bedoeld. Dit zijn dus zowel jeugdteams als specialistische aanbieders.

Onderwijs: Onderwijsactiviteiten, al dan niet met inschrijving.

Zorg: het veld waar jeugdhulp onderdeel van uit maakt. Het kan voorkomen dat er ook zorg vanuit de WLZ of zorgverzekeraar geboden wordt. In dit stuk wordt met zorg enkel de zorg vanuit de jeugdhulp bedoeld.

4. Budget bijzondere en collectieve jeugdhulp

Binnen het gecontracteerde aanbod zijn veel mogelijkheden om op individuele basis jeugdhulp in te zetten. De bedoeling is dat jeugdhulp aanbieders ook beter afstemmen met onderwijs om zo het resultaat te behalen waarvoor zij ingezet zijn. Indicaties voor specialistische jeugdhulp kunnen dus goed gebruikt worden, zolang er goed afgestemd wordt en een integraal plan wordt gemaakt. Individuele indicaties kunnen mogelijk ook nog steeds ingezet worden voor collectief aanbod, bijvoorbeeld voor trainingen.

Soms zijn er echter (lokale) (kleine) aanbieders die individueel of collectief (trainings)aanbod hebben dat niet valt binnen het gecontracteerde aanbod. Denk bijvoorbeeld aan training sociale vaardigheden aan kinderen met een laag IQ. Om dit makkelijker in te zetten, bijvoorbeeld een collectieve cursus voor meerdere kinderen binnen een school, krijgt het Jeugdteam een budget om in te zetten voor dit soort (lokale) partijen. Vooral in het kader van onderwijs-zorgarrangementen kan dit maatwerkbudget

een uitkomst bieden, waarbij school en Jeugdteam samen werken om ondersteuning te bieden aan de leerlingen.